

In Memoriam:

DR. TÓTH GÉZA

1901—1995

1995. július 27-én kísértük utolsó útjára szeretett és tisztelt munkatársunkat, dr. TÓTH Gézát, a magyar geofizikusok és meteorológusok korelnökét.

Dr. TÓTH Géza 1901. augusztus 14-én Nyitrán született. Gyermekéveit Szentendrén töltötte, ahol édesapja a református elemi iskola tanítója volt. Tanulmányait Budapesten végezte. 1926-ban szerzett matematika—fizika szakos tanári oklevelet, de már 1925-től tanársegéd lett a Műegyetem matematika tanszékén. Ezt az állását mellékfoglalkozásként 1945-ig megtartotta.

1927-ben az Országos Meteorológiai és Földmágnességi Intézetben alkalmazták tudományos kutatóként. 1929-ben asszisztenssé, 1934-ben adjunktussá, 1938-ban osztálymeteorológussá, 1945-ben főmeteorológussá nevezték ki. Szakmai érdeklődése a meteorológiai előrejelzés, a magaslégköri kutatás és a repülés biztonságát elősegítő előrejelzés területére terjedt ki.

1948-ban megbízták a Meteorológiai Intézet vezetésével. Nagy lelkesedéssel és hozzáértéssel látott az intézet fejlesztéséhez. A II. világháború következtében romba dőlt intézetet és egy teljesen szétzilált hálózatot vett át és szervezett újjá rövid idő alatt. Megkezdte az időjárás előrejelzési szolgálat és a repülésmeteorológiai szolgálat korszerűsítését és megtette az első lépéseket egy aerológiai obszervatórium létrehozásához. Vezetése alatt nagyarányú szakmai fejlődés vette kezdetét a Meteorológiai Intézetben.

Egyre feljebb ívelő pályafutását 1950-ben derékba törte a politikai önkény. Koholt, primitív vádak alapján letartóztatták, majd vádemelés és bírói ítélet nélkül a hírhedtté vált recski kényszermunkatáborba hurcolták. Három évi raboskodás után 1953. szeptemberében szabadult, akkor, amikor a politikai nyomás átmenetileg enyhült és a recski munkatábor feloszlott.

A kényszermunka szenvedései és megaláztatásai nem törték meg TÓTH Gézát. Rá is érvényes lett az egykori fogolytársnak, korunk egyik legkitűnőbb magyar költőjének: FALUDY Györgynek az a megállapítása, hogy a megpróbáltatások még magasabbra emelik föl a nemest. Meteorológusi szemlélete még a fogolytáborban is tartotta benne és rabtársaiban a lelket. Így emlékezik rá FALUDY György a Pokolbéli víg napjaim című könyvében: „... Lelki egyensúlyunkat a baráti kör biztosította, amelyet kialakítottunk magunknak ... . Egyszer megkértem Géza bácsit, hogy magyarázza el a különféle felhőalakzato-

kat. Elmosolyodott örömeiben. Rövidesen vagy harmincan tolongtak körülötte ...”

Szabadulása után állásába nem helyezték vissza, meteorológusi szakmai munkáját nem folytathatta, de huszonhárom évig tartó, eredményes kutató és szervező munkája nyomán a magyar meteorológusok ma is kiváló meteorológusnak tekintik és úgy búcsúznak tőle, mint igazgatójuktól és korelnöküktől.

A jogtalanul elszenvedett rabság után több évi hanyattatás: állástalanság, fizikai munka, kisegítő munkák sorozata következett, amíg végre újra a szakmája közelébe kerülhetett. Matematikusi képzettségét, fizikusi szemléletét 1956-tól az Eötvös Loránd Geofizikai Intézetben, az Egyeztető Osztály munkatársaként kamatoztatta. Sokoldalú szakmai tudása és nyelvismerete, szerénysége révén a Geofizikai Intézetben munkatársai nagyra becsülték, megszerették, bár a „Párt” vezetői csak nehezen megtűrt személyként kezelték. 1963-ban baráti segítséggel a Számítástechnikai és Ügyvitelszervező Vállalat számítógép osztályának vezetője lett. Innen vonult nyugalomba 1965-ben.

A Magyar Geofizikusok Egyesületének munkájában éveken át tevékenyen részt vett. Nagy érdemeket szerzett a nemzetközi geofizikai szimpóziumok szervezésében és lebonyolításában, rendkívül széles körű nyelvismerete segítségével. Részt vállalt a geofizikai szaklapok szerkesztési munkájában is, mindezzel hozzájárult a magyar geofizika nemzetközi elismertségének növeléséhez. 1969-ben a Magyar Geofizikusok Egyesülete örökös tiszteleti tagjának választotta.

1971-től kezdve az Eötvös Loránd Tudományegyetem Geofizikai Tanszékén nyugállományú tudományos főmunkatársként még több mint két évtizedig működött, BARTA György és MESKÓ Attila professzorok és akadémikusok munkatársaként. 1991-ben megkapta az Eötvös Loránd-díjat. A kiváló meteorológusból kiváló geofizikus lett.

Még megérhette, hogy 1993-ban a Magyar Tudományos Akadémia az aerológia területén elért eredményei alapján akadémiai doktorrá fogadta. Politikai rehabilitációban nem részesült.

Hamvai a budafoki temetőben fognak nyugodni szülei mellett. Munkatársai mély tisztelettel búcsúznak tőle és példaként tekintik a megbocsátani tudás erényét, az újrakezdés tehetségét és megőrzik emlékeztükben mindvégig derűs kedélyét, szeretetre méltó lényét.

Aczél Etelka, Pintér Anna

